

את הלאוים שלהם 'לאו שניתק לעשה', לעשה של מצות תשובה [ואפילו באופן שלא עשה תשובה, כיון שהלאו הוא 'לאו הניתק לעשה'], כי העשה של התשובה אין ב"ד יודעים אם שב באמת או רק מן השפה ולחוץ, וגזרה חכמתו שבכל אופן לא יפטר מעונשו (שדי חמד מערכת ל, צא, בשם ילקוט הגרשוני, וראה הערות הגר"ש אלישיב).

ויש שביארו, שכיון שלענין מצורע הזהירה תורה בעשה, משמע שהיא באה להוציא את המצורע מכלל הלאו הכללי של כל הטמאים, ואזהרתו הוא רק בעשה (תוס'). ונפק"מ שאם הוא ככל לאו הניתק לעשה, העשה מנתק על כניסה לכל המחנות, ואינו לוקה אפילו על כניסה למחנה שכניה, ואילו הוא ניתוק מיוחד כאן, אינו לוקה אלא על כניסה למחנה ישראל, שם ניתקו הכתוב (שפת אמת, וראה תוס' שבועות ד, א ד"ה מראות).

'כָּדָר יֵשֶׁב' לְבָדוּ יֵשֶׁב, שְׁלֵא יְהוּ טְמֵאִין אַחֲרֵים יוֹשְׁבֵין עִמּוֹ,
כגון זבין וטמאי מתים (רש"י; רב"ד על תורת כהנים תזריע יב, יב).
ויש שדרשו מפסוק זה שהיא כמנונה, שאסור לשהות בארבע אמותיו, ואפילו למצורע אחר אסור לשהות בארבע אמותיו (רב"ד שם, בביאור דרשה נוספת בתורת כהנים שם, וראה הערות הגר"ש אלישיב).

אֵלָא אֲפִילוּ מֵת עֲצָמוֹ שְׁנֶאֱמַר וְכוּ', והיינו שיש ללמוד ממה שהתירה התורה הכנסת המת למחנה לוי, ק"ו לטמא מת שמוותר במחנה לוי (ע"פ תוס' מנחות צה, ב ד"ה א). ויש שפירשו, שהלימוד הוא ממה שהתירה תורה כניסה למחנה לוי לאדם בשעה שנושא את המת, שהוא טמא אז בטומאת מת בחיבורין, שהיא טומאה חמורה יותר, ומזה לומדים שכל שכן טמא מת שכבר פירש מן המת שמוותר לו הכניסה למחנה לוי, שאין ללמוד ממה שהותר הכנסת המת עצמו, דבזה אין כלל מקום לאסור, כמבואר בגמ' (עירובין קד, ב) שדבר שאין לו טהרה במקומו אין לאסור הכנסתו, (תוס' סוטה כ, ב ד"ה לא, וראה תוס' מנחות שם).

מְצוּרַע שֶׁנִּשְׁכַּס לִפְנֵים מִמְּחִיצָתוֹ בְּאַרְבָּעִים – מצורע שנכנס רק לפנים מחומת ירושלים, אלא גם לפנים מערי ישראל המוקפות חומה, לוקה (רש"י; ר"ש ורא"ש כל"ס א, ז). ויש סובר, שמצורע שנכנס לירושלים לוקה, אבל אם נכנס לשאר ערים המוקפות חומה, אע"פ שאינו רשאי שנאמר 'בדד ישב', אינו לוקה (מאיר; רמב"ם ביאת מקדש ג, ח), שבשילוח מצורע יש שני דינים, שילוחו מחמת טומאתו משלשת המחנות הקדושות, ונוסף דין על המצורע להיות בדד ואיסור להיות במחנה, ובכלל זה שילוח משאר עיריות המוקפות חומה, שאמנם אין נחשבות מחנה ישראל, אך הן נחשבות מחנה ואינן בדד (ע"פ ח"י הגר"ח [סנטסילב], עובד וזכרון שמואל שם).

לִיתֵן מַחֲנֶה לְזֶה וּמַחֲנֶה לְזֶה, ואם מצורע נכנס להר הבית לוקה שמונים, שעובר על הלאו של 'ולא יטמאו את מחניהם' בכל מחנה ומחנה, וכשנכנס לירושלים לוקה ארבעים, שטימא מחנה ישראל, וכשנכנס להר הבית לוקה שוב ארבעים, שטימא מחנה לוי (רמב"ם ביאת מקדש ט, ג, ע"פ כסף משנה בביאור ראשון, והוסף, שלפי זה אם נכנס למחנה שכניה לוקה שוב ארבעים, והרמב"ם לא פירט זאת, כי אחרי לוקה מאה עשרים). ויש סובר, ש'ליתן מחנה לזה ומחנה לזה' אין עניינו חילוק הלאוים לענין המחנות, אלא חילוק לענין הטמאים, שעל מצורע יש לאו מיוחד ועל זב לאו מיוחד, ומצורע זב ילקה שמונים, אבל מצורע בלבד הנכנס להר הבית לוקה רק ארבעים (ר"ש כל"ס א, ט, ע"פ מקדש דוד לה, ג, המוסף שנחלקו הרמב"ם והר"ש בביאור התוספתא בכלים שם, וראה שיעורי רבי דוד פורבסקי).

וְאִין טְמָאִי מֵתִים מִשְׁתַּלְחִין, וְאִיזָה, זֶה פֶּסַח הָבָא בְּטוֹמָא, ומותרים להיכנס לעזרה בשעת הקרבת קרבנם אף אם אינם עושים עבודה (רמב"ם ביאת מקדש ד, יב), ואע"פ שיכולים למנות שליח להקרבת הקרבן, אך בפסח טומאת מת שהותרה בציבור אין לה כלל שם טומאה (ח"י רבי אריה לייב ב, ט, וראה אבן האזל שם בהשמוטות).

כִּי יִהְיֶה טְמָא לְנֶפֶשׁ לְמָה לִי, ש'לנפש' ממעט שאר טומאות שמחמירים בהם יותר מטומאת מת, ולא יתכן לומר ש'איש איש' בא להחמיר, שאם הציבור טמאי מת, הם אינם עושים לא פסח ראשון ולא פסח שני, שאם כן במה חמורים שאר טומאות על טומאת מת, ואין לומר שחומרתם היא ביחיד, שרק טמא מת עושה פסח שני, שהרי מפורש במשנה שאף הישאר עושים, א"כ בהכרח ש'איש איש' בא ללמד להקל על הציבור שעושים בראשון בטומאה, ואילו 'לנפש' מחמיר בשאר טומאות שאף בציבור אינם עושים את הראשון (רש"י). והיינו, שאין לומר ש'לנפש' ממעט שאר טומאות ולהקל בהם שרק טמא מת נדחה לפסח שני, אבל שאר טומאות עושים בראשון אפילו יחידים, ולפי זה ציבור אינם עושים בכלל הטומאות בין בראשון ובין בשני, כי ודאי ש'לנפש' בא לומר ששאר טומאות חמורים מטומאת מת, שטמא מת משתלח רק ממחנה אחת ואילו הזב משתי מחנות והמצורע משלשה מחנות, ולכן מוכרח שציבור עושים בראשון בטומאת מת (צל"ח).

תְּלַמֵּד לֹמֵר אִישׁ אִישׁ, שהיה לכתוב 'לנפש' בתחילה, כגון 'כי יהיה לנפש טמא', או 'איש כי יגע במת', ונכתב 'איש כי יהיה טמא', ללמד שהוא נדרש בפני עצמו, שכל הטמאים עושים פסח שני (רש"י). ואין הריבוי במה שכפל הכתוב תיבת 'איש', כי להלן (צב, ב) מבואר, שלא רק טמא או מי שהיה בדרך רחוקה עושים פסח שני, אלא אף מי ששגג נאנס או הזיד ולא עשה פסח ראשון שעושים פסח שני, ובהכרח דין זה נלמד מכפילות תיבת איש (רש"י; ראה ירושלמי פ"ט ה"א).

אָמַר רַב חֲסֵדָא וְכוּ', הַקִּדְמָה: מקום חניית בני ישראל במדבר התחלק לשלשה מחנות, המשכן והחצר – מחנה שכניה, מקום חניית שבט לוי סביב המשכן – מחנה לוי, מקום חניית ישראל סביבם – מחנה ישראל. כך גם בארץ ישראל, ההיכל ועזרת ישראל עד שער ניקנור – מחנה שכניה, הר הבית – מחנה לוי, וירושלים המוקפת חומה, וכן שאר ערים המוקפות חומה מימות יהושע בן נון – מחנה ישראל (ראה זבחים קטז, ב, ורש"י כאן ובסוטה כ, ב ד"ה במחנה לוי, וד"ה עמו במחיצתו), ויש סוברים ששאר ערים המוקפות חומה אין מחנה ישראל (ראה צ"ח להלן ע"ב, וזכרון שמואל [לגר"ש רובובסקי] עט, ב, וראה להלן ד"ה מצורע). ואמר הכתוב (במדבר ה, ב) 'וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש', ציווה כאן על מצות שילוח הטמאים מן המחנה, אך חלוקים הם בדינם, טמא מת משתלח ממחנה שכניה בלבד, זב ובעל קרי משתלחים אף ממחנה לוי, ואילו המצורע משתלח אף ממחנה ישראל (ראה כל"ס א, ח-ז).

הַכְּתוּב נִתְקַו לַעֲשֶׂה, ככל לאו הניתק לעשה שאינו לוקה עליו (רש"י). ויש להוכיח מכאן, שאף אם מצות עשה של שילוח טמאים מחוץ למחנות מוטלת על הב"ד, מצות עשה של 'בדד ישב' מוטלת על המצורע, כי הלאו '[ולא יטמאו את מחניהם]' (במדבר ה, ג) הוא בודאי על המצורע, ואם 'בדד ישב' היא מצוה המוטלת על הב"ד, איך הלאו המוטל על המצורע יחשב לאו הניתק לעשה (הגר"פ פערלא על ספר המצות לרס"ג עשה קפט ד"ה אלא שיש לתמוה). ומה שעושים מלקות חיבי לאוין, והורגים חיבי מיתות בית דין, ואינו מחשיבים